

زیارت امام رضا علیه السلام

در آئینه روایات

محمود شریفی

چکیده

مهم‌ترین زیارتگاه میان زیارتگاه‌های کشور اسلامی ایران، مرقد مطهر و منور حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام است و تنها زیارتگاه یکی از امامان شیعه علیهم السلام در ایران است که مردم عاشق، از سرتاسر جهان، برای زیارت آن حضرت به این کشور می‌آیند و از ایران هم هر سال میلیون‌ها عاشق به زیارت آن حضرت می‌روند. از این رو شایسته است جایگاه زیارت آن حضرت و آثار و برکات آن تبیین گردد. با جست‌وجو و تفحص در احادیثی که از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و جانشینان آن حضرت رسیده، بیش از پانزده اثر برکت برای زیارت امام رضا علیه السلام بیان شده است. این روایات به بیش از ده دسته تقسیم می‌گردد و نمونه‌هایی از هر دسته، نقل و بررسی می‌شود تا زائران و عاشقان زیارت آن بزرگوار، با آگاهی بیشتر بتوانند از زیارت آن حضرت بهره‌برداری کنند. در ضمن، آن دسته احادیث که زیارت امام هشتم را حتی برتر از زیارت امام حسین علیه السلام دانسته نیز مورد بحث و تحلیل قرار گرفته است.

کلیدواژه‌ها: امام رضا علیه السلام، زیارت، آثار زیارت، ایران.

یکی از زیارتگاه‌های ائمه بزرگوار شیعه علیهم‌السلام، که حتی مورد توجه غیر مسلمانان نیز هست، مرقد مطهر و منور حضرت علی بن موسی الرضا علیه الصلاة والسلام است و ریشه این عشق و علاقه، احادیث و روایاتی است که در رابطه با فضیلت و آثار و برکات زیارت آن حضرت صادر شده است.

احادیث و سخنانی که در این مورد از پیامبر گرامی اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و ائمه بزرگوار علیهم‌السلام وارد و نقل شده است، چند دسته‌اند که بیان می‌شوند:

پاداش بهشت

دسته اول احادیثی است که پاداش زیارت امام هشتم علیه‌السلام را بهشت دانسته‌اند که نمونه‌ای از آنها بیان می‌شوند:

۱. امام صادق علیه‌السلام از اجداد خود و آنان از پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نقل کرده‌اند که رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمود:

سُتُدفن بضعة مني بأرض خراسان، لا يزورها مؤمن إلا أوجب الله له الجنة وحرّم جسده علي النار (مجلسی، ۱۳۳۹ق، ج ۱۰۲، ص ۳۱).

بهزودی پاره‌ای از تن من در سرزمین خراسان دفن می‌گردد، هر مؤمنی او را زیارت کند، خداوند بهشت را برای او واجب کرده و جسم او را بر آتش جهنم حرام می‌کند.

۲. امام صادق علیه‌السلام فرمود:

يقتل حفدتي بأرض خراسان في مدينة يقال لها طوس، من زاره إليها عارفاً بحقه أخذته بيدي يوم القيامة وادخلته الجنة وان كان من أهل الكبائر (همان، ۱۳۳۹ق، ج ۱۰۲، ص ۳۵).
نوام در سرزمین خراسان، در شهری که به آن طوس گفته می‌شود، کشته می‌گردد. کسی که او را زیارت کند، درحالی که عارف به حق او باشد، من روز قیامت دست او را می‌گیرم و او را وارد بهشت می‌کنم.

۳. ابن اسباط گوید:

سألت أبا جعفر عليه السلام: ما لمن زار والدك بخراسان؟ قال: الجنة والله، الجنة والله (همان،

۱۳۳۹ق، ج ۱۰۲، ص ۳۷).

از امام جواد عليه السلام پرسیدم: «پاداش کسی که پدرت را زیارت کند، چیست؟»

حضرت فرمود: «به خدا قسم بهشت است؛ به خدا قسم بهشت است.»

۴. امام موسی بن جعفر عليه السلام فرمود:

من زار ابني هذا و اوماً إلى أبي الحسن الرضا عليه السلام فله الجنة (ابن قولويه، ۱۳۵۶ق، ص ۳۰۶).

کسی که این فرزندم را زیارت کند - اشاره کرد به امام رضا عليه السلام - پس بهشت از

آن اوست.

آمرزش گناهان

دسته دوم احادیثی هستند که می گویند: کسی که امام رضا عليه السلام را زیارت کند، گناهانش

آمرزیده خواهد شد:

۱. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

ستدفن بضعة مني بخراسان مازارها مكروب إلا نفس الله كربته ولا مذنب إلا غفر الله

ذنوبه (همان، ۱۳۳۹ق، ج ۱۰۲، ص ۳۳).

بزودی پاره‌ای از تن من در خراسان دفن می گردد؛ هیچ غمگینی او را زیارت

نمی کند، مگر اینکه خداوند غم و اندوه او را می زداید و هیچ گناهکاری به

زیارت او نمی رود، جز اینکه خداوند گناهان او را می آمرزد.

۲. امیر مؤمنان علی عليه السلام فرمود:

سيقتل رجل من ولدي بأرض خراسان بالسمّ ظلماً اسمه اسمي، واسم أبيه اسم ابن

عمران موسى عليه السلام، ألا فمن زاره في غربته غفر الله ذنوبه ما تقدّم منها و ما تأخر، ولو

كانت مثل عدد النجوم و قطر الأمطار و ورق الأشجار (همان، ۱۳۳۹ق، ج ۱۰۲، ص ۳۴)

به زودی مردی از فرزندان من در سرزمین خراسان با سمّ، به طور ظالمانه، شهید می‌شود که نام او نام من است و نام پدر او، نام پسر عمران، یعنی موسی علیه السلام است. آگاه باشید کسی که او را در حال غربت زیارت کند، خداوند گناهان گذشته و آینده او را می‌بخشد؛ اگر چه به تعداد ستارگان آسمان و قطرات باران‌ها و برگ درختان باشد.

۳. امام رضا علیه السلام فرمود:

إِنِّي سَأُقْتَلُ بِالسَّمِّ مَظْلُومًا، فَمَنْ زَارَنِي عَارِفًا بِحَقِّي غَفَرَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ
(همان، ۱۳۳۹ق، ج ۱۰۲، ص ۳۸).

من به زودی ظالمانه با سمّ کشته خواهم شد؛ پس کسی که مرا با شناخت حقمّ زیارت کند، خداوند گناه گذشته و آینده‌اش را ببامزد.

۴. اباصلت هروی گوید:

كنت عند الرضا علیه السلام، فدخل عليه قوم من اهل قم، فسلموا عليه، فردّ عليهم و قریبهم،
ثمّ قال لهم الرضا علیه السلام: مرحباً بكم و أهلاً فأنتم شيعتنا حقاً و سيأتي عليكم يوم تزوروني
فيه تربتي بطوس، ألا فمن زارني و هو على غسل خرج من ذنوبه كيوم ولدته أمّه (شيخ
صدوق، ۱۴۰۴ق، ص ۲۹۱).

خدمت امام هشتم علیه السلام بودم، گروهی از مردم قم بر آن حضرت وارد شده، بر او سلام کردند. امام پاسخ سلام آنان را داد و آنان را نزدیکش خواند. سپس به آنان فرمود: «خوش آمدید؛ شما بحق شیعیان ما هستید. به زودی بر شما روزی خواهد آمد که در آن روز شما تربت مرا در شهر طوس زیارت می‌کنید. آگاه باشید، کسی که مرا با غسل زیارت کند، او از گناهانش بیرون می‌رود و همانند کسی می‌شود که از مادرش متولد شده است.

حرام شدن آتش بر بدن زائر امام

دسته سوم احادیثی است که با صراحت بیان می‌کنند که هرکس امام هشتم علیه السلام را زیارت

کند، خداوند بدن او را بر آتش جهنم حرام می‌کند:

۱. حضرت عبدالعظیم حسنی فرمود:

سمعت أبا جعفر الثاني عليه السلام يقول: مازار أبي عليه السلام أحد فاصابه أذى من مطر أو برد أو حرّ

إلا حرم الله جسده علي النار (مجلسی، ۱۳۳۹ق، ج ۱۰۲، ص ۳۶)

از امام جواد عليه السلام شنیدم که می‌فرمود: «هیچ کس پدرم را زیارت نمی‌کند و صدمه‌ای از باران و سرما و گرما به او نمی‌رسد، مگر اینکه خداوند بدن او را بر آتش جهنم حرام می‌کند».

۲. امام رضا عليه السلام فرمود:

وما من مؤمن يزورني فتصيب وجهه قطرة من السماء إلا حرم الله جسده علي النار (همانجا).

هیچ مؤمنی نیست که مرا زیارت کند و قطره‌ای باران بر صورتش بخورد، جز اینکه خداوند بدن او را بر آتش حرام گرداند.

۳. ابوهاشم جعفر می‌گوید:

سمعت أبا جعفر محمد بن علي عليه السلام يقول: أن بين جبلي طوس قبضة، قبضت من الجنة،

من دخلها كان آمنا يوم القيامة من النار (شيخ صدوق، ۱۴۰۴ق، ج ۱، ص ۲۸۶)

از امام جواد عليه السلام شنیدم که فرمود: «میان دو کوه شهر طوس قسمتی از زمین است که از بهشت برداشته شده است؛ هر کس وارد آن سرزمین شود، روز قیامت از آتش جهنم در امان خواهد بود».

شفاعت اهل بیت عليهم السلام

دسته چهارم روایاتی هستند که می‌گویند: کسانی که امام علی بن موسی الرضا عليه السلام را

زیارت کنند، روز قیامت اهل بیت عليهم السلام آنان را شفاعت خواهند کرد:

۱. بزنتی می‌گوید از امام رضا عليه السلام شنیدم که می‌فرمود:

مازارني أحد من اوليائي عارفاً بحقيّ إلا تشفّعت فيه يوم القيامة (مجلسی، ۱۳۳۹ق، ج ۱۰۲، ص ۳۳).

هیچ یک از دوستان من مرا با شناخت حق من زیارت نمی کند، جز اینکه من روز قیامت او را شفاعت می کنم.

۲. علی بن حسن بن فضال از پدرش نقل کرده که او گفت از امام هشتم علیه السلام شنیدم که می فرمود:

أنا مقتول و مسموم و مدفون بأرض غربة أعلم ذلك بعهد عهده إليّ أبي، عن أبيه عن آبائه، عن علي بن ابي طالب عليه السلام، عن رسول الله صلى الله عليه وآله: ألا فمن زارني في غربتي كنت أنا و آبائي شفعاء يوم القيامة، و من كنّا شفعاءه نجى ولو كان عليه مثل و زر الثقلين (شيخ صدوق، ۱۴۰۴ق، ج ۱، ص ۲۹۴).

من مسموم و کشته و در سرزمین غربت دفن خواهم شد. این عهدی بود که پدرم از پدرش و او از پدرانش و آن بزرگوار از امیرالمؤمنین علیه السلام و او هم از رسول خدا صلى الله عليه وآله گرفته و اعلام کرده است. آگاه باشید هر کس مرا در غربت زیارت کند، من و پدرانم در روز قیامت شفیع او خواهیم بود و هر کس ما شفیع او باشیم، نجات پیدا خواهد کرد؛ اگر چه وزر و وبال جنّ و انس به گردن او باشد.

۳. حسن بن علی و شاء گوید از حضرت ابوالحسن الرضا علیه السلام شنیدم که می فرمود:

إنّ لكلّ امام عهداً في عنق اوليائه و شيعته، و أنّ من تمام الوفا بالعهد و حسن الأداء زيارة قبورهم، فمن زارهم رغبة في زيارتهم و تصديقاً بما رغبوا فيه كانت ائمتهم شفعاءهم يوم القيامة (همان، ۱۴۰۴ق، ج ۱، ص ۲۹۱).

برای هر امامی بر گردن دوستان و شیعیانش پیمانی هست و از جمله شرایط وفای به عهد و ادای آن، زیارت قبرهای آن امامان است. پس کسی که با رغبت و علاقه و از روی تصدیق و تأیید آنچه آنان در آن رغبت دارند، زیارت کند، آن

امامان روز قیامت شفیع آنها خواهند بود.

ثواب هزار حج

دسته پنجم، روایاتی هستند که می‌گویند کسی که امام رضا علیه السلام را زیارت کند، خداوند ثواب هزار حج، بلکه بیشتر، به او عطا خواهد کرد:

۱. احمد بن ابی نصر بزنی گوید:

قرأت في كتاب أبي الحسن الرضا عليه السلام: أبلغ شيعتي أنّ زيارتي تعدل عند الله ألف حجة قال فقلت لأبي جعفر عليه السلام ألف حجة؟ قال: اي والله وألف وألف حجة لمن زاره عارفاً بحقه (ابن قولويه، ۱۳۵۶ق، ص ۳۰۶).

در نامه امام رضا علیه السلام چنین خواندم: «به شیعیان من ابلاغ کن که زیارت من پیش خدا معادل هزار حج است». به امام جواد علیه السلام گفتم: «ثواب هزار حج؟» فرمود: «بله، به خدا قسم بلکه ثواب هزار هزار حج را دارد برای کسی که آن حضرت را زیارت کند، درحالی که عارف به حق او باشد».

۲. امام هفتم علیه السلام فرمود:

من زار قبر ولدي كان له عند الله سبعين حجة مبرورة قال: قلت: سبعين حجة؟ قال: نعم وسبعمة حجة، قلت سبعمة حجة؟! قال: نعم وسبعين ألف حجة، قلت: وسبعين ألف حجة؟! قال: نعم، ورب حجة لا تقبل... (همان، ۱۳۵۶ق، ص ۳۰۷).

کسی که قبر فرزندانم را زیارت کند، او پیش خدا ثواب هفتاد حج نیکو خواهد داشت. راوی گفت عرض کردم: «ثواب هفتاد حج؟!» حضرت فرمود: «بله، بلکه پاداش هفتصد حج را دارد». عرض کردم: «هفتصد حج؟!» فرمود: «بله، بلکه ثواب هفتاد هزار حج را دارد». راوی گوید: «باز گفتم هفتاد هزار حج؟!» حضرت فرمود: «بله، چه بسا گاهی حج مورد قبول واقع نمی‌شود...».

لازم به توضیح است که زیارت افراد، از نظر اخلاص و حالت عرفانی و کمال و نقص مختلف است. از این رو شاید اختلاف در تعداد حج‌ها و ثواب هم به همین جهت باشد.

ثواب شهید

دسته ششم روایاتی وارد شده که پاداش ثواب زیارت امام رضا علیه السلام، همانند ثواب چندین شهید است:

۱. امام صادق علیه السلام در ضمن حدیثی فرمود:

من زاره عارفاً بحقه اعطاه الله عزوجل أجر سبعین شهیداً ممن استشهد بین یدی

رسول الله صلی الله علیه و آله حقیقه (مجلسی، ۳۳۹ق، ج ۱۰۲، ص ۳۵).

کسی که امام رضا علیه السلام را با شناخت حق او زیارت کند، خداوند بزرگ پاداش هفتاد شهید حقیقی، از شهیدانی که در رکاب پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله شهید شده‌اند، را به او عطا می‌کند.

۲. امام رضا علیه السلام در ضمن حدیثی چنین فرمود:

ألا من زارني في غربتي كتب الله تعالى له أجر مائة ألف شهيد (شيخ صدوق، ۱۴۰۴ق،

ص ۲۸۷).

کسی که مرا در حال غربتم زیارت کند، خداوند برای او پاداش صد هزار شهید را می‌نویسد.

۳. علی بن عبدالله از امام هفتم علیه السلام نقل کرده است:

مر به إینه و هو شاب حدث و بنوه مجتمعون عنده فقال: انّ ابني هذا يموت في أرض

غربة، فمن زاره مسلماً لأمره، عارفاً بحقه كان عند الله عزوجل كشهداء بدر (ابن قولويه،

۱۳۵۶ق، ص ۳۰۴).

فرزند آن حضرت (امام رضا) که در سن نوجوانی بود، بر او عبور کرد، در حالی که فرزندان دیگرش هم کنار او جمع بودند. حضرت فرمود: «این فرزندم در سرزمین غربت از دنیا می‌رود. پس هر کس او را زیارت کند، در حالی که تسلیم فرمان او و عارف به حق او باشد، پیش خدا همانند شهدای بدر خواهد بود».

دسته هفتم، روایاتی هستند که می‌گویند زائران امام رضا علیه السلام، همانند زائران رسول خدا صلی الله علیه و آله هستند که پاداش و مقام و جایگاه آنان جایگاه ویژه‌ای است:

۱. سلیمان بن حفص مروزی گوید که از امام هفتم، حضرت موسی بن جعفر علیه السلام؛ شنیدم که می‌فرمود:

إن ابني عليّ مقتول بالسمّ ظلماً و مدفون إلى جنب هارون بطوس، من زاره كمن زار رسول الله صلی الله علیه و آله (شیخ صدوق، ۱۴۰۴ق، ص ۲۹۱).

فرزندم علی ظالمانه، به واسطه سم، شهید می‌شود و در شهر طوس کنار هارون دفن می‌گردد؛ هر کس او را زیارت کند، همانند کسی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله را زیارت کند.

۲. امام علی بن موسی الرضا علیه السلام فرمود:

إن بخراسان بقعة يأتي عليها زمان تصير مختلف الملائكة ولايزال فوج ينزل من السماء وفوج يصعد إلى ان ينفخ في الصور، فقليل له: يابن رسول الله: وای بقعة هذه؟ قال: هي بأرض طوس و هي والله روضة من رياض الجنة، من زارني في تلك البقعة كان كمن زار رسول الله صلی الله علیه و آله و كتب الله له ثواب الف حجة مبرورة و ألف عمرة مقبولة، و كنت أنا و آبائي شفعاؤه يوم القيامة (همان، ۱۴۰۴ق، ج ۱، ص ۲۸۶).

در خراسان بقعه‌ای است که زمانی خواهد آمد که آنجا محل رفت و آمد فرشتگان می‌شود و همواره گروهی از فرشتگان از آسمان فرود می‌آیند و گروهی به طرف آسمان بالا می‌روند تا روز قیامت فرا رسد. به حضرت عرض شد: «ای فرزند رسول خدا! این کدام بقعه است؟» حضرت فرمود: «آن بقعه در سرزمین طوس است و به خدا سوگند آن باغی از باغ‌های بهشت است؛ هر کس مرا در آن بقعه زیارت کند، همانند کسی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله را زیارت کند و خداوند متعال برای او ثواب هزار حج نیکو و هزار عمره مقبوله می‌نویسد و من و پدرانم در روز قیامت

شفیع او خواهیم شد».

رواشدن حاجت‌ها

گروه هشتم روایاتی هستند که می‌گویند دعای زائر امام رضا علیه السلام مستجاب شده و حاجتش برآورده می‌شود:

۱. یاسر خادم گوید که امام رضا علیه السلام فرمود:

لا تشدّ الرحال إلى شيء من القبور إلا الي قبورنا، ألا وأني مقتول بالسّمّ ظلماً، ومدفون في موضع غربة، فمن شدّ رحله الي زيارتي استجيب دعاؤه وغفر له ذنبه (مجلسی، ۱۳۳۹ق، ج ۱۰۲، ص ۳۶).

باروبنه سفر به سوی قبور بسته نمی‌شود، مگر به سوی قبور ما خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله (بعد فرمود: «آگاه باشید که من ظالمانه با سَمّ شهید خواهم شد و در سرزمین غربت دفن خواهم گردید؛ پس کسی که برای زیارت من باروبنه خود را ببندد (و به زیارت من بیاید)، دعایش مستجاب شده و گناهانش آمرزیده شود».

۲. صقر بن دُلف گوید که از سرورم حضرت علی بن محمد بن علی الرضا، امام هادی علیه السلام

شنیدم که می‌فرمود:

من كانت له إلى الله حاجة فليزر قبر جدي الرضا علیه السلام بطوس وهو على غسل وليصل عند رأسه ركعتين وليسأل الله حاجته في قنوته، فإنه يستجيب له ما لم يسأل في مأثم او قطيعة رحم، وان موضع قبره لبقعة من بقاع الجنة لا يزورها مؤمن إلا اعتقه الله من النار وأحلّه الي دار القرار (شیخ صدوق، ۱۴۰۴ق، ج ۱، ص ۲۹۳).

کسی که از خدا حاجتی دارد، قبر جدم امام رضا علیه السلام را در شهر طوس با غسل زیارت کند و در بالا سر آن حضرت دو رکعت نماز زیارت بخواند و در قنوت نمازش حاجتش را از خدا بخواهد، خداوند دعای او را اجابت خواهد کرد. البته در صورتی که حاجت او مربوط به قطع رحم و گناهان نباشد و محل قبر آن بزرگوار بقعه‌ای از بقعه‌های بهشت است. هر مؤمنی او را زیارت کند، خداوند او را از آتش

جهنم آزاد کرده و او را وارد خانه آسایش و آرامش، یعنی بهشت، خواهد کرد.

برتر از زیارت امام حسین علیه السلام

دسته نهم روایاتی هستند که می‌گویند پاداش و فضیلت زیارت امام رضا علیه السلام، بیشتر و برتر از زیارت امام حسین علیه السلام است:

۱. علی بن مهزیار گوید:

قلت لأبي جعفر علیه السلام: جعلت فداك زيارة الرضا علیه السلام أفضل أم زيارة أبي عبد الله علیه السلام؟
فقال: زيارة أبي علیه السلام أفضل، وذلك أن أبا عبد الله علیه السلام يزوره كل الناس وأبي علیه السلام لا يزوره
إلا الخواص من الشيعة (مجلسی، ۳۳۹، ق، ج ۱۰۲، ص ۳۸).

به امام جواد علیه السلام گفتم: «فدایت شوم، زیارت امام رضا علیه السلام برتر است یا زیارت
أبی عبدالله علیه السلام؟ حضرت فرمود: «زیارت پدرم برتر است؛ زیرا امام حسین علیه السلام را
همه مردم زیارت می‌کنند. اما پدرم را جز خواصّ از شیعیان زیارت نمی‌کنند».

۲. عبدالعظیم بن عبدالله گوید:

قلت لابي جعفر علیه السلام: قد تحيّرت بين زيارة قبر أبي عبد الله علیه السلام وبين قبر أبيك علیه السلام بطوس
فماترى؟ فقال: مكانك، ثم دخل و خرج ودموعه تسيل على خديه، فقال: زوار قبر
أبي عبد الله علیه السلام كثيرون و زوار قبر أبي علیه السلام بطوس قليلون (صدوق، ۱۴۰۴، ق، ج ۱، ص ۲۸۷).

به امام جواد علیه السلام گفتم: «من بین زیارت امام حسین علیه السلام و زیارت قبر پدرت در
شهر طوس متحیر هستم؛ نظر شما چیست؟» حضرت فرمود: «صبر کن!» سپس
وارد اطاق شد و بیرون آمد، در حالی که اشک‌هایش بر دو گونه مبارکش جاری
بود، فرمود: «زائران قبر امام حسین علیه السلام زیاد هستند، ولی زائران قبر پدرم در شهر
طوس کم هستند».

مرحوم علامه مجلسی پس از نقل روایت اول از علی بن مهزیار، که زیارت امام هشتم را
برتر از زیارت امام حسین علیه السلام می‌داند، ضمن توضیحی می‌گوید:

شاید این برتری مربوط به این زمانی است که شیعیان، جز خواص از آنان، که

فضیلت زیارت امام هشتم را می‌شناختند، رغبت به زیارت آن حضرت نداشتند. بنابراین این توجیه و تعلیل در هر زمانی که زائر هر امامی از امامان کم باشد، ثواب زیارتش از بقیه بیشتر و برتر خواهد بود یا اینکه معنای برتری زیارت امام رضا علیه السلام به این جهت است که حتی مخالفان، قبر امام حسین علیه السلام را زیارت می‌کنند؛ ولی قبر حضرت امام رضا علیه السلام را جز خواص، یعنی شیعیان، زیارت نمی‌کنند یا اینکه معنا و منظور این است که از شیعیان هم کسی امام رضا علیه السلام را زیارت نمی‌کند، مگر اینکه معتقد به امامت همه ائمه علیهم السلام باشد؛ چون کسی که امام رضا علیه السلام را به امامت پذیرفت، در امامان بعدی مشکل و شکی نخواهد داشت و مذاهبی که بعد از امام هشتم پیدا شدند، به زودی از بین رفتند و اثری از آنها باقی نماند (مجلسی، ۱۳۳۹ق، ج ۱۰۲، ص ۳۹).

آری همه امامان نور واحد هستند و زیارت قبور همه دارای ارزش و فضیلت همانند است. منتهی ممکن است در شرایط و زمان خاصی، زیارت بعضی از آنان از بعضی دیگر برتر و بارزتر باشد؛ همان‌گونه که گزارش شده است که عبدالرحمان بن مسلم بر امام کاظم علیه السلام وارد شد و به ایشان عرض کرد: «زیارت امام حسین علیه السلام برتر است یا امام امیرالمؤمنین علیه السلام یا فلان امام یا فلان امام و امامان را یکی پس از دیگری نام برد». حضرت فرمود:

یا عبدالرحمن من زار اولنا فقد زار آخرنا و من زار آخرنا فقد زار اولنا (ابن قولویه، ۱۳۵۶ق، ص ۳۳۶).

ای عبدالرحمان هرکسی نخستین نفر ما را زیارت کند، پس آخرین فرد ما را زیارت کرده است و کسی که آخرین نفر ما را زیارت کند، پس نخستین فرد ما را زیارت کرده است.

جایگاه زائران امام رضا علیه السلام

دسته دهم، روایاتی هستند که در آنها آثار و برکات دیگری را برای زیارت امام رضا علیه السلام بیان کرده‌اند که آنها حاکی از مقام بسیار والای زائران امام رضا علیه السلام است که در ذیل می‌آیند:

۱. برتر از حج تمتع مستحبی

محمد بن سلیمان گوید:

سألت أبا جعفر عليه السلام عن رجل حجّ حجة الاسلام فدخل متمتعاً بالعمرة إلى الحج فأعانه الله على حَجَّةٍ وعلى عمرته ثم أتى المدينة فسلم على رسول الله ثم أتاك عارفاً بحقك يعلم أنك حَجَّه الله على خلقه و بابه الذي يؤتي منه فسلم عليك ثم أتى ابا عبد الله الحسين عليه السلام فسلم عليه ثم أتى بغداد فسلم على أبي الحسن موسى بن جعفر عليه السلام ثم انصرف إلى بلاده فلما كان وقت الحجّ رزقه الله ما يحجّ به فأيهما أفضل لهذا الذي قد حجّ حجة الاسلام يرجع فيحجّ أيضاً أو يخرج الى خراسان إلى ابيك علي بن موسى الرضا عليه السلام فيسلم عليه؟ قال بل يأتي خراسان فيسلم على أبي الحسن افضل وليكن ذلك في رجب ولكن لا ينبغي ان يفعلوا هذا اليوم فان علينا وعليكم خوفاً من السلطان وشنعة (ابن قولويه، ۱۳۵۶ق، ص ۳۰۵).

از امام جواد عليه السلام در مورد مردی سؤال کردم که به حج واجب تمتع رفته و عمره و حج تمتع را انجام داده و خدا او را کمک کرده و پس از حج به مدینه رفته و رسول خدا صلی الله علیه و آله را زیارت کرده، سپس برای زیارت خدمت شما رسیده و در حالی که حق شما را شناخته و می داند که شما حجت خدا بر خلق او هستی و باب الله هستی، پس بر شما سلام کرده و سپس به زیارت امام حسین عليه السلام رفته و بر آن بزرگوار سلام نموده و بعد هم به بغداد رفته و امام موسی بن جعفر عليه السلام را زیارت کرده است. سپس به وطن خود برگشته است. سال بعد که ایام حج رسیده، خداوند به او مال و ثروتی داده که می تواند با آن حج انجام دهد. آیا کدام یک برتر و بهتر است: «دوباره به حج برود یا اینکه به خراسان برود و خدمت پدر شما سلام کرده و زیارت کند»؟ حضرت در پاسخ او فرمود: «برود به خراسان و بر امام رضا عليه السلام سلام کند و زیارت نماید، بهتر و برتر است و سعی کند این زیارت در ماه مبارک رجب باشد. البته امروز این کار شایسته نیست؛ چون این کار برای جان شما و ما از طرف سلطان خطر و مشکل دارد».

۲. بازدید امام رضا علیه السلام

هروی گوید از امام رضا علیه السلام شنیدم که می فرمود:

أني سأقتل بالسمّ مسموماً ومظلوماً وأُقبِرُ إلى جنب هارون و يجعل الله عزّوجلّ تربتي
مختلف شيعتي و اهل بيتي، فمن زارني في غربتي و جبت له زيارتي يوم القيامة (مجلسی،
۱۳۳۹ق، ج ۱۰۲، ص ۳۶).

من به زودی مظلومانه به واسطه سم شهید می شوم و در کنار هارون دفن می گردم و
خداوند عزیز و بزرگ تربتم را محل رفت و آمد شیعیان و اهل بیتم قرار می دهد؛ کسی
که مرا در غربتم زیارت کند، بر من لازم است در روز قیامت او را زیارت کنم.

در حدیث دیگری چنین آمده است:

قال ابو الحسن الرضا علیه السلام: من زارني على بعد داري و شطون مزاري آتيته يوم القيامة في
ثلاث مواطن حتى اخلصه من احوالها: اذا تطايرت الكتب يميناً و شمالاً و عند الصراط
و عند الميزان (ابن قولويه، ۱۳۵۶ق، ص ۳۰۴).

امام علی بن موسی الرضا علیه السلام فرمود: «هر کس مرا زیارت کند، با اینکه زیارتگاه
من دور است، من روز قیامت در سه جا به دیدار او می آیم تا او را از ترس و
وحشت آن جاها نجات دهم: هنگامی که پرونده اعمال انسان ها به دست راست
یا چپ آنها داده می شود؛ نزد پل صراط و هنگام بررسی اعمال نزد میزان و
ترازو».

۳. قرار گرفتن در کنار اهل بیت علیهم السلام

اباصلت هروی گوید از امام رضا علیه السلام شنیدم که می فرمود:

والله ما منّا إلا مقتول شهيد، فقيل له: و من يقتلك يا ابن رسول الله؟ قال: شرّ خلق الله
في زمانى يقتلني بالسمّ، ثم يدفنني في دار مضيقه و بلاد غربة، ألا فمن زارني في غربتي
كتب الله تعالى له أجر مائة الف شهيد و مائة ألف صديق و مائة الف حاج و معتمر و مائة
ألف مجاهد، و حشر في زمرنا و جعل في الدرجات العلى في الجنة رفيقنا (شيخ صدوق،

۱۴۰۴ق، ج ۱، ص ۲۸۷).

به خدا سوگند همه ما خاندان و امامان کشته و شهید خواهیم شد. به امام عرض شد: «ای فرزند رسول خدا! چه کسی شما را می کشد؟» حضرت فرمود: «بدترین خلق خدا در زمان من، مرا با سم می کشد. سپس در خانه غربت و شهر غریب دفن می گردم. آگاه باشید، کسی که مرا در غربتم زیارت کند، خداوند متعال برای او پاداش صد هزار شهید و صد هزار صدیق و صد هزار حاجی و عمره گزار و صد هزار مجاهد را می نویسد و در زمره ما خاندان محشور می شود و در درجات بالای بهشت رفیق و همراه ما قرار داده می شود».

امام هشتم علیه السلام در حدیث دیگری فرمود:

لاتنقضی الایام واللبالی حتی تصیر طوس مختلف شیعیتی وزواری، ألامن زارنی فی غربتی بطوس، کان معی فی درجتی یوم القیامة مغفوراً له (شیخ صدوق، ۱۴۰۴، ج ۱، ص ۲۹۵).

شب و روزهای زیادی نمی گذرد که شهر طوس محل رفت و آمد شیعیان و زائران من می شود. هر کس که مرا در حال غربتم در شهر طوس زیارت کند، در روز قیامت با من و در درجه من خواهد بود و مورد آمرزش خداوند قرار خواهد گرفت.

در حدیثی چنین آمده است که حضرت موسی بن جعفر علیه السلام فرمود:

من زاره أوبات عنده لیلة کان کمن زار الله فی عرشه، قال [حفص المروزی] قلت: کمن زار الله فی عرشه؟ قال: نعم، اذا کان یوم القیامة کان علی عرش الله تعالی اربعة من الاولین و اربعة من الآخین، فاما الاولین فنوح و ابراهیم و موسی و عیسی علیهم السلام، واما الاربعة الآخرون محمد و علی و الحسن و الحسین صلوات الله و سلامه علیهم، ثم یُمدّ المطمار فتقعد معنا زوار قبور الأئمة، إلا أن أعلاهم درجة و اقربهم حبة زوار قبر ولدی علی (شیخ صدوق، ۱۴۰۴، ج ۱، ص ۲۹۰).

کسی که قبر فرزندم (امام هشتم علیه السلام) را زیارت کند یا یک شب نزد قبر او

بخواهد، همانند کسی است که خدا را در عرش زیارت کند. راوی (حفص مروزی) گفت: «به حضرت عرض کردم، همانند کسی که خدا را در عرش زیارت کند؟! فرمود: «بله، وقتی روز قیامت شود، چهار نفر از اولی‌ها و چهار نفر از آخرین‌ها در بالای عرش الهی خواهند بود؛ اما نخستین‌ها پس حضرت نوح و ابراهیم و موسی و عیسی علیهم‌السلام هستند؛ و اما چهار نفر آخرین‌ها، حضرت محمد و علی و حسن و حسین علیهم‌السلام هستند. آنگاه ریسمانی در اطراف عرش بکشند و حصاری تعیین کنند پس زائران قبور ائمه علیهم‌السلام با ما خواهند بود؛ جز اینکه در بالاترین درجه و نزدیک‌ترین آنها به ما، زائران قبر فرزندان علی [بن موسی الرضا علیه‌السلام] خواهند بود.

۴. پاداش جهاد و انفاق

حسین بن یزید گوید از امام صادق علیه‌السلام شنیدم که می‌فرمود:

يُخْرِجُ رَجُلًا مِنْ وَلَدِ ابْنِ مُوسَى اسْمَهُ اسْمُ امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ، فَيُدْفَنُ فِي أَرْضِ طُوسٍ وَهِيَ بِخِرَاسَانَ يُقْتَلُ فِيهَا بِالسَّمِّ فَيُدْفَنُ فِيهَا غَرِيبًا، مِنْ زَاهِرٍ عَارِفًا بِحَقِّهِ أَعْطَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَجْرًا مِنْ أَنْفَقَ قَبْلَ الْفَتْحِ وَقَاتِلٍ (مجلسی، ۱۳۳۹ق، ج ۱۰۲، ص ۳۳).

مردی از فرزندان پسر م، موسی، که نامش هم نام امیرالمؤمنین - که درود خدا بر او باد - است، قیام می‌کند. پس او در سرزمین طوس دفن می‌گردد. او در خراسان به واسطه سم شهید می‌شود؛ در آنجا غریبانه دفن می‌گردد. هر کس او را زیارت کند، در حالی که عارف به حق او باشد، خداوند به او پاداش کسی را می‌دهد که قبل از فتح مکه در راه خدا انفاق کرده و جنگیده باشد.

شاید منظور این است که پاداش او همانند حضرت خدیجه علیها‌السلام باشد که قبل از فتح مکه، تمام اموال و ثروتش را برای احیای اسلام و قرآن در اختیار پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم گذاشت یا مثل امیر مؤمنان علیه‌السلام در راه خدا جنگید و اسلام را با جان و مالش یاری کردند.

فهرست منابع

١. ابن قولويه، جعفر بن محمد (١٣٥٦ق). كامل الزيارات، نجف اشرف، المطبعة المباركة المرتضوية، چاپ اول.
٢. صدوق، محمد بن علي (١٤٠٤ق). عيون اخبار الرضا عليه السلام، بيروت، مؤسسة الأعلمی للمطبوعات، چاپ اول.
٣. مجلسی، محمدباقر (١٣٣٩ق). بحار الانوار، طهران، المكتبة الاسلامية، چاپ دوم.